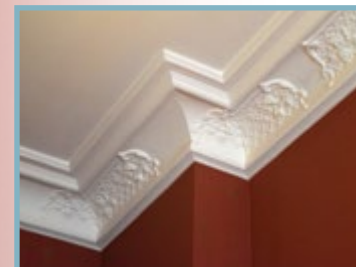

Den gamle butikkdøren var fjernet, men det originale vinduet hadde overlevd og er tatt frem igjen.

Brystningspanelet er ikke originalt i butikken, men stammer fra en tilsvarende gård i Riddervoldsgate. Etter hundre år er ådringen like fin, og treverket er uten en sprekk.

Stukkaturen er også nyoppstatt, utført av gipsmaker Kent Andersson.

En blanding av gammelt og nytt. Trappen og håndløperen er laget av møbelsnekker Rune Hallberg, mens balustere og meglere er originale fra gården i Riddervoldsgate.

Den nye butikkdøren er nesten klar til innsetting. Den er kopiert etter en jevnaldrende dør i strøket og er utført i heltre.

En ganske alminnelig butikk?

– Bygården ble oppført i 1899, men det var ikke mange originale spor igjen her, må du tro. Torill Løvstad peker på tak, vegger og gulv. Et gammelt forretningslokale er i ferd med å gjenoppstå på Frogner i Oslo.

OSLO: Det hører med til sjeldenhetene at butikklokaler tilbakeføres eller restaureres. Visst har vi Brødrene Halléns gamle hanskeforretning på Egertorget, Svaneapoteket på Stortorget og Sol Cigarforretning nedenfor Slottet, men dette er interiører som har overlevd mer enn at de er gjenskapt. Innredningene, hvor kostbare de enn har vært, har stort sett gått under antikvarenes radar og havnet i kontaineren når gamle eiere har pusset opp eller nye butikker har åpnet i tradisjonsrike lokaler. Torill Løvstads rehabilitering av butikklokalet i Gimleveien på Frogner kan derfor bære bud om at vinden nå er i ferd med å snu og at minnet om generasjoners handelsvirksomhet kan leve videre mellom de få autentiske veggene som er igjen, i stedet for å forsvinne bak gipsplater og taksenkninger, eller enda verre, fjernes for alltid.

Lite bevart

– Som sagt, det var jo ikke stort igjen her heller, understreker hun nok engang. – Taket var senket, veggene rensket for alt gammelt panel

Sjur Harby

Kulturhistoriker, driver kulturarvbedriften Disen Kolonial,
www.disenkolonial.no

sjur.harby@getmail.no

og tapet, det var betong på gulvet, den gamle butikkdøren var skiftet ut, mens det store utstillingsvinduet delvis var skjult bak nyere panel både utvendig og innvendig. Men det var i alle fall fremdeles originalt og det var tilstrekkelig med malt treverk igjen til at NIKU (Norsk institutt for kulturminneforskning, red. anm.) kunne gjøre fargeundersøkelser på det, inne og ute. Trappen mellom butikklokalet og bakrommet var også av nyere dato. Vedovnen som en gang må ha stått der borte i hjørnet, var for lengst revet ut. Så strengt tatt sto vi her med to rom hvor det hadde vært kontinuerlig butikkdrift i mer enn hundre år. Det fantes ingen fotografier, ingen beskrivelser av interiøret, ingen muntlige overleveringer eller arkitekttegninger som kunne fortelle hvordan dette lokalet opprinnelig så ut. Tilsynelatende startet vi altså med to tomme hender.

Restaurering?

– Ikke se på dette som en restaurering i betydningen en museal tilbakeføring. Vi har først og fremst gjort en tolkning som er tilpasset vår tid og våre behov. Dette skal fungere som en arbeidsplass og et utstillingslokale for den virksomheten Molo driver, derfor finner du et lite tekjøkken på bakrommet, og vi har valgt farger og tapeter som bare delvis er dokumentert her. Målet er

å gjenskape en stemning som formidler de kvalitetene som slike butikklokaler hadde da denne gården var ny, eller rettere sagt de kvalitetene enhver slik bygård representerer, om den bare får vise seg frem. Det handler om farger, material- og håndverkskvalitet, om innredning og atmosfære. En gang var Oslo full av småbutikker som denne, men ingen av dem har overlevd. Det har vært revet og bygd om ustanselig, og det som tidligere var vanlig, er nå sjeldent. Jeg har selv vandret gate opp og gate ned for å se hva som har overlevd av originale vinduer, dører og innredninger i slike lokaler. Det er sørgelig lite. Østkanten er nesten verre stilt enn vestkanten. At mange butikker nå bygges om til leiligheter, gjør heller ikke saken bedre. Det er viktig byhistorie som nå forsvinner foran øynene på oss.

Håndverk og materialer

– Folk må få se. De må få lære. Det er erfaringen etter mange år med bygningsvernforretning her i Oslo (Molo as i Bygdøy allé, red. anm.). Vi gjør dette for å vise at det går an å ta vare på det gamle og at et rom blir rikere om du gjør historien lesbar. Å ta vare på opprinnelige bygningsdetaljer handler om å sikre et kulturhistorisk mangfold. Listverk, paneler, stukkatur, tapeter, farger, dørvidere, hengsler, dekormaling og hva det nå ellers måtte være, viste også tidligere

stor variasjon. 1890-årene er ikke én farge eller én type panel. Alle overflater som bare er vedlikeholdt, men ikke fjernet, i et hvilket som helst hus eller i en hvilken som helst leilighet av en viss alder, representerer et univers av valgmuligheter når du skal pusse opp i dag. Og det finnes fagfolk som kan hjelpe deg med å avdekke denne historien. Og arkitekter, slike som Geir Dingstad, som behersker det gamle formspråket når du må supplere gammelt med nytt.

Tradisjonshåndverk

– Dette lokalet skal ikke bare være en utstilling av smak og muligheter, men også av yrkes stolthet og tradisjonshåndverk. Det vi gjør her, er ikke uoverkommelig for alle andre. Du har selv møtt Rune Hallberg fra Kris og Kjell Møbelsnekkeri som holder på med vindusåpningen. Han er møbelsnekker. Se på det arbeidet! Se på den nye inngangsdøren vår. Det er de som har laget den også. Den er kopiert etter en samtidig dør vi fant nede i Elisenbergveien. Den er et smykke. Malermester Klaveness skal gi den et strøk til, og den skal ferdigsettes på yttersiden til slutt, slik at den får den harde, gamle overflaten som slike ytterdører opprinnelig hadde. Hun peker: – Og se på dette! Hun stryker fingrene over brystningspanelet på veggen. Det meste av dette er gammelt og hentet fra en gård i Riddervolds gate. Etter mer enn hundre år finnes det fremdeles ikke en eneste sprekk i treverket. Hva sier det om materialkvaliteten? Og se på ådringen. Axel Dahlgren har retusjert den originale malingen og ådret noe på nytt, men du ser ingen overganger eller forskjeller. Jeg har fremdeles til gode å klage på noen av håndverkerne som har vært involvert her. Det har vært en fryd å

Møbelsnekker Rune Hallberg fra Kris og Kjells Møbelsnekkeri reparerer den gamle vindusåpningen. Alt gammelt treverk var fjernet og må lages på nytt.

samarbeide med dem alle. Se på stukkaturen oppunder taket. Klarer du å se skjotene eller uregelmessigheter i mønsteret?

Tilbakeføring

Det ble NIKU som gjorde fargeundersøkelsene i Gimleveien 21. Det var lag på lag med maling som ble registrert og studert i mikroskop. Opprinnelig var vinduskarmen malt i en mørk, rødbrun farge. I 1930-årene ble den overmalt med en grønnfarge. Etter krigen, da lokalet kan ha huset en kjolesalong, ble fargen endret til gullhvitt. I 1980-årene vender fargen tilbake til en brunfarge, før en rundt 2010 velger å male hele karmen svart. – Som du ser, tar vi tilbake den opprinnelige fargen på døren. Brun mot gaten og grønn inn mot butikken. Veggene her inne er delvis tapetsert med et historisk tapet fra Norsk Arv og delvis malt med limfarge. Brystpanelet er eikeådret, og i taket ser du nyoppsatt stukkatur. Brannmuren har fått strekdecor, og etter hvert kommer det også en etasjeovn i jern der borte. I vinduet ser du at vi skal gjenskape de gamle halvveggene som en gang var så typisk for slike

butikker. Du vet, slike som hadde en dør inn i vinduet fra butikken og som ga vindusutstillingen et rom å forholde seg til. En gang så vanlig, i dag så sjelden å se.

Trender

– Åpner du et interiørblad, ser du at både gamle hus og eldre byleiligheter uniformeres når de pusses opp i «gammel stil». For et utrenet øye ser det sikkert riktig ut, men både du og jeg vet at dimensjoner og utførelse er vesentlig forskjellig fra originalene, og at mye av det som fjernes i dag holder en kvalitet få har muligheter til å kopiere. Det handler om kunnskap og å trene øynene til å se gull der det ved første øyekast ser ut som gråstein. Klarer vi å vinne forståelse for å ta vare på og supplere det som allerede finnes, klarer vi å verdsette håndverkernes yrkes stolthet og kompetanse, så har dette lokalet allerede gjort jobben sin.

Et siste ord

– Se på trappen. Det er Rune som har laget den også. Er den ikke fin? Se på den! Visst er den fin. Nett, upretensjøs, god å gå i, som et smykke i et skrin med juveler.